

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus dailės akademijos (toliau VDA arba Akademija) etikos kodeksas (toliau Kodeksas) sudarytas vadovaujantis Mokslo ir studijų įstatymo, VDA statuto nuostatomis ir Mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijomis (patvirtintomis Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2015 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-16).
2. Kodekso nuostatos taikomos kiekvienam VDA studentui ar klausytojui, darbuotojui einančiam pareigas Akademijoje, taip pat ir partneriams, su kuriais pasirašyta bendradarbiavimo sutartis.
3. Kodekso tikslai:
 - 3.1. ugdyti VDA akademinės bendruomenės narių etišką elgesį;
 - 3.2. nubrėžti atsakomybės ribas, reglamentuojant akademinės bendruomenės narių atsakomybę ir ginant juos nuo neteisėtų sprendimų ir veiksmų (veikimo ir / ar neveikimo);
 - 3.3. atlikti moralinio švietimo funkciją, siekiant skatinti akademinės bendruomenės narius vadovautis akademinės etikos principais;
 - 3.4. drausminti bendruomenės narius, vykdant akademinės bendruomenės narių veiklos bei sprendimų priėmimo kokybės priežiūrą ir kontrolę etikos požiūriu;
 - 3.5. didinti visuomenės pasitikėjimą, skatinant akademinės bendruomenės narius pripažinti, palaikyti ir puoselėti svarbiausias akademinės srities vertybes: teisingumą, sąžiningumą, pagarbą žmogui, toleranciją, profesinę, mokslinę bei pilietinę atsakomybę;
 - 3.6. padėti akademinės bendruomenės nariams vertinti ir spręsti konkrečias akademinio gyvenimo situacijas, kuriose iškyla etinio pobūdžio klausimai.

II. AKADEMINĖS ETIKOS NORMOS

BENDROSIOS NORMOS

4. *Atsakingas naudojimasis akademinė laisve.* Akademinė laisvė reiškia akademinės bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir mokslinių, meninių tyrimų bei meninės veiklos organizavimą ir administravimą, necenzūruojamai išreikšti kritines pastabas, laisvai plėtoti mokslinę ir meninę veiklą pasirenkant metodus, VDA įsipareigojimą apsaugoti akademinės bendruomenės narį nuo suvaržymų. Atsakingas naudojimasis šia teise reikalauja, kad akademinės bendruomenės nariai tokią pat teisę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą Akademijoje.

5. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisvė prieštarauja:

5.1. nepakantumas kitai akademinės bendruomenės narių nuomonei bei argumentuotai kritikai;

5.2. akademinės bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus VDA akademinėi bendruomenei, jos padaliniams ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba kitas ribojimas;

5.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba kitas ribojimas;

5.4. dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, meninėje veikloje ar bandymuose, susijusiuose su žala žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai.

6. **Lojalumas VDA bendriesiems interesams.** Lojalumo principas remiasi kolegialumu, akademinio solidarumu ir pagarba VDA ir jo bendruomenei, kurios viena iš raiškos formų – problemų sprendimo Akademijos viduje prioritetas.

Etikos požiūriu akademinės bendruomenės nariai privalo:

6.1. aktyviai laikytis akademinio sąžiningumo standartų ir atviros prieigos principo studijų procese ir meninėje bei mokslinėje veikloje;

6.2. inicijuojant ir / ar vykdant projektus, siejamus su VDA vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų bendriems Akademijos interesams ir būtų viešai prieinami;

6.3. pranešti etikos komitetui apie atvejus, kurie gali būti susiję su korupcija ar mėginimu daryti neteisėtą poveikį VDA bendruomenės nariui;

6.4. teikti turimą informaciją etikos komitetui ir / ar Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui, nagrinėjant galimus akademinės etikos ir / ar procedūrų pažeidimus;

6.5. atsisakyti naudotis balsavimo teise, kai VDA savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas, dėl kurio gali kilti interesų konfliktas;

6.6. naudoti VDA vardą ir vykdyti darbą joje politiniams tikslams tik gavus raštišką Akademijos rektoriaus sutikimą.

VDA išteklių naudojimas turi būti tausus, atsakingas ir skirtas Akademijos priimtų įsipareigojimų vykdymui. Šią nuostatą pažeidžia:

6.7. materialinių, žmogiškųjų bei finansinių VDA išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui;

6.8. piktnaudžiavimas VDA ištekliais vykdant projektus;

6.9. Akademijos nuosavybės niokojimas.

7. **Etiški akademinės bendruomenės narių santykiai.** Bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais. Šiuos principus pažeidžia:

7.1. akademinės bendruomenės narių diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas;

7.2. akademinės bendruomenės nario žeminimas naudojantis savo viršenybe (pvz., einamomis pareigomis).

Akademinės bendruomenės narių tarpusavio santykiai taip pat grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, nukreipti į studijų bei mokslinių ir meninių tyrimų bei meninės veiklos kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Šie principai pažeidžiami, kai:

7.3. profesinė konkurencija tarp kolegų įgyja nesąžiningas formas, dalyvaujama neteisėtuose, negarbinguose (gėdinguose ir kitu būdu nedoruose) sandoriuose, nuslepia akademinės bendruomenės nariams skirta informacija, skatinami ir / ar keliami konfliktai, intrigos;

7.4. akademinės bendruomenės narys kitų narių akivaizdoje menkina nedalyvaujančio kolegos pedagoginės ir / ar mokslinės (meninės) veiklos gebėjimus, teorines pažiūras ir asmenines savybes;

7.5. rekomenduojant suteikti mokslo laipsnį, pedagoginį vardą, apdovanojimą ar kolegos veiklos pripažinimą kitomis formomis remiamasi asmeniniu, verslo ar politiniu santykiu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendentų savybėmis;

7.6. daromas psichologinis spaudimas akademinės bendruomenės nariui siekiant asmeninio įvertinimo arba norint nuslėpti nesąžiningus akademinis veiksmus;

7.7. pavišinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie akademinės bendruomenės narius (pavyzdžiui, akademiniai pasiekimai, darbo užmokestis, karjeros ketinimai, sveikatos būklė, asmeniniai reikalai ir pan., išskyrus atvejus, kai pagal nustatytą mokslo ir studijų institucijos tvarką asmuo pretenduoja eiti pareigas ir jo akademių, karjeros pasiekimų, patirties, profesinių ir asmens savybių aptarimas yra būtinas dėl tinkamumo pareigoms eiti vertinimo);

7.8. akademinės bendruomenės nario vardas žeminamas sistemingai (nuosekliai, planingai) pažeidžiant VDA vidaus tvarkos dokumentais nustatytą tvarką.

PEDAGOGINĖS VEIKLOS ETIKA

8. Dėstytojo santykis su studentais grindžiamas akademinio bendradarbiavimo ir skaidrumo principais. Susisaistymas neakademinio pobūdžio įsipareigojimais gali sukelti interesų konfliktą, todėl dviprasmiški santykiai su studentais vengtini. Šiuos principus pažeidžia:

8.1. studento ar dėstytojo siekimas užmegzti neakademinis santykius atitinkamai su dėstytoju ar studentu, kai sieja dėstomas kursas, vadovavimas tiriamajam darbui ar kitoks tiesioginis akademinis santykis, siekiant gauti naudos akademiuose santykiuose;

8.2. dėstytojo vaidmens prisiėmimas šeimos nario, artimo draugo (turint tiesioginių, glaudžių ryšių, santykių), verslo partnerio atžvilgiu (egzaminavimas, vadovavimas rašto darbams ir pan.) tais atvejais, kai esama galimybės išvengti tokio vaidmens;

8.3. tiesiogiai ir netiesiogiai (per kitus asmenis) įteiktų dovanų, neakademinio arba akademinio pobūdžio paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su studijuojamais kursais, reikalavimas ir / ar priėmimas iš akademinės bendruomenės narių.

9. Studento žinių, gebėjimų bei įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, suderintas su dėstomo dalyko tikslais:

9.1. dėstytojas privalo principingai reaguoti ir pranešti etikos komitetui ir VDA kamieninio akademinio padalinio administracijai apie studentų nesąžiningumo atvejus, tokius kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, fabrikavimas, egzaminų ar įskaitų rezultatų klastojimas, naudojimas pašaline pagalba egzamino ar vertinimo metu, svetimo darbo pateikimas kaip savo, uždarbiavimas rengiant rašto darbus kitiems studentams, rašto darbo pirkimas ir jo pateikimas akademinės bendruomenės nario vertinimui, to paties įvertinto rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kitą dalyką ir pan.;

9.2. dėstytojas privalo mažinti galimybes pasireikšti studentų akademiniam nesąžiningumui atsiskaitymų metu;

9.3. dėstytojas neturi reikalauti asmens duomenų iš studento grupinėse diskusijose, išskyrus Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme numatytais atvejais;

9.4. dėstytojas privalo saugoti studento asmens duomenis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatyta tvarka;

9.5. dėstytojas privalo vengti studento žinių įvertinimus sieti su studento dalyvavimu (nedalyvavimu) dėstytojui priimtinoje (nepriimtinoje) politinėje ar visuomeninėje veikloje;

9.6. dėstytojas privalo vertinimo metu sudaryti tinkamas sąlygas studentams, turintiems specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, regėjimo, klausos, judėjimo ir kitą negalią), kad jie galėtų atlikti užduotis.

10. Pasitikėjimo atmosferai kenkia konfidencialios informacijos apie studentą paviešinimas. Informacijos konfidencialumo principas reikalauja:

10.1. atskleisti informaciją tretiesiems asmenims apie studento akademinis įvertinimus ar nuobaudas, tik esant studento rašytiniam sutikimui ar teisiniam pagrindui dėl numatomos žalos kitiems asmenims;

10.2. vengti aptarinėti įvairius studento pasiekimus, išskyrus tuos atvejus, kai vertinamos studentų apeliacijos, aptariami egzaminų ar įskaitų rezultatai ir kiti akademiniai klausimai, kurių objektyvus sprendimas akivaizdžiai pateisina jų aptarimą;

10.3. naudoti privataus pobūdžio informaciją mokymo ar mokslinio (meninio) tyrimo ar meninės veiklos tikslais, tik gavus studento rašytinį sutikimą;

10.4. užtikrinti, kad pastabos apie studento darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinamos tretiesiems asmenims.

MENINĖS IR MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA

11. Meninė ir mokslinė veikla (toliau - kūrybinė veikla) šiame kodekse apibrėžiama kaip originali kūrybinė veikla siekiant naujų žinių, pažįstant bei suvokiant ir išorinį, ir žmogaus vidinį pasaulį. Ši veikla apima tokių idėjų, vaizdų, objektų ar kitų kūrinių sukūrimą, kurie atskleidžia naujas ar esmingai pagilina žinias apie pasaulį ir/ar įgalina išsamiau suvokti žmogaus esmę.

Taip pat apima veiklą, kai naudojantis esamomis žiniomis eksperimentuojama sukuriant naujas ar esmingai pagerintas medžiagas, įtaisus, produktus ar procesus.

12. Kūrybinės veiklos etika turi būti grindžiama sąžiningu meninės ir mokslinės tiesos siekimu, o kūrėjo elgesys – moralumu ir socialiai atsakingu elgesiu. Meno kūriniai dažnai kelia iššūkius nusistovėjusiai elgsenos ar bendravimo tvarkai, kritikuoja ar provokuoja ją keisti. Todėl, siekdami išvengti nereikalingų konfliktų ir barnių, meno kūrėjai privalo atsižvelgti į galimas pasekmes ir bendradarbiauti su savo darbų parodų organizatoriais, leidėjais ar platintojais. Meninė ir mokslinė veikla neturi daryti žalos visuomenei ir aplinkai.

13. Pripažindami tiesą ir pažinimą aukščiausiu kūrybinės veiklos siekiu, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savo pasiekimų įvertinimo, akademinės bendruomenės nariai, vykdydami meninę ir mokslinę veiklą, įsipareigoja vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Tas reiškia:

13.1. būti objektyviais;

13.2. vengti interesų konfliktų arba juos deklaruoti;

13.3. gauti įtrauktų į meninės ar mokslinės produkcijos sukūrimą asmenų sutikimą;

13.4. bandyti numatyti galimas savo veiklos pasekmes ir, jei būtina, keisti veiklos kryptį.

14. Akademinio sąžiningumo principą meninių ir mokslinių tyrimų veikloje pažeidžia:

14.1. padirbinėjimas, klastojimas arba manipuliavimas (pavyzdžiui, nesamų duomenų sukūrimas, esamų duomenų koregavimas siekiant pagerinti ar pabloginti rezultatus). Būdingi padirbinėjimo, klastojimo arba manipuliavimo atvejai:

14.1.1. padirbti parašai, pažymos, ataskaitų duomenys ar rezultatai ir kiti dokumentai (pavyzdžiui, akademinų užduočių (laboratorinių, kursinių ir kitų darbų) duomenys ar rezultatai);

14.1.2. nurodytas nesamas šaltinis, klaidingas šaltinio puslapis, tinklalapio lankymo data arba kitas šaltinio aprašo duomuo;

14.1.3. gautų duomenų, prieštaraujančių tyrimo hipotezei ir / ar klausimams, ir / ar tyrimo išvadų nutylėjimas;

14.1.4. sąmoningas klaidinančios informacijos apie empirinio tyrimo metodiką pateikimas;

14.1.5. nepagrįstas (nepelnytas) bendraautorystės primetimas studentams, kolegoms, pavaldiniams ar vadovams;

14.1.6. meninių ir mokslinių tyrimų veikloje talkinusių asmenų intelektualinio ir / ar finansinio įnašo nepagrįstas neigimas arba nutylėjimas.

14.2. Empirinio tyrimo duomenų, kompiuterių programų, empirinės medžiagos pavyzdžių, rankraščio vagystė arba sąmoningas sugadinimas.

14.3. Plagijavimas, t. y. idėjų, duomenų ar tekstų nusavinimas nenurodant jų autoriaus, t. y. svetimų idėjų pateikimas kaip savų. Būdingi plagijavimo atvejai:

14.3.1. pateiktas svetimas tekstas be citavimo ženklų – kabučių arba kito pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pavyzdžiui, atskira pastraipa, kursyvu);

14.3.2. perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodytas tikslus šaltinis.

14.4. Nekorektiškas, tendencingas kolegos darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su vertinamo mokslinio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų.

14.5. Pagalba kitam atliekant akademinis veiksmus, pažeidžiančius akademinio sąžiningumo principą.

14.6. Akademinis kyšininkavimas, t. y. atlygio už akademinės paslaugas siūlymas arba davimas (asmeninis arba grupinis).

STUDENTŲ IR KLAUSYTOJŲ AKADEMINĖS VEIKLOS ETIKA

15. Studentai ir klausytojai studijų procese vadovaujami akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą studijų procese pažeidžia:

15.1. nusirašinėjimas arba leidimas kitam nusirašyti;

15.2. nepranešimas apie pastebėtus akademinės bendruomenės narių akademinio nesąžiningumo atvejus;

15.3. pasakinėjimas, ruošinukų naudojimas, elektroninių ar virtualiojo ryšio priemonių, kitų technologijų naudojimas, siekiant nepelnyto vertinimo rezultato, egzaminatoriaus nurodymų dėl vertinimo tvarkos nepaisymas;

15.4. plagijavimas, t. y. svetimo darbo pateikimas kaip savo;

15.5. pasinaudojimas kito asmens darbu ar jo rezultatais atsiskaitymo metu;

15.6. to paties darbo pateikimas atsiskaitant už kelis kursus;

15.7. studento atsiskaitymas už save pasitelkiant kitą asmenį ar atsiskaitymas už kitą asmenį ir kt.

16. Kiekvienas studentas (klausytojas), įstojęs į Akademiją, pasirašo Studento (klausytojo) sąžiningumo deklaraciją (priedas), kuri galioja visą studijų sutarties galiojimo laikotarpį.

17. Studentų ir klausytojų etiškas elgesys reiškia įsipareigojimą naudoti studijoms skirtą VDA infrastruktūrą ir kitus išteklius (mokslinę ir kompiuterinę įrangą, biblioteką, kitus išteklius) atsakingai, tausiai ir pagal paskirtį. Šių nuostatą pažeidžia:

17.1. materialinių, žmogiškųjų bei finansinių VDA išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui;

17.2. piktnaudžiavimas VDA ištekliais vykdant projektus;

17.3. Akademijos nuosavybės niokojimas.

III. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIĖMIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

18. Kodekso projektas pateikiamas viešai akademinės bendruomenės diskusijai ir, atsižvelgus į diskusijos rezultatus, tvirtinamas Senate.

19. Patvirtintas Kodeksas skelbiamas viešai. Visi VDA akademinės bendruomenės nariai turi būti supažindinti su Kodeksu ir vykdyti jo nuostatų reikalavimus. Akademių padalinių vadovų, studentų darbų vadovų pareiga jų atsakomybės ribose užtikrinti, kad būtų laikomasi Kodekso reikalavimų.

20. Kodekso nuostatų įgyvendinimo ir jo laikymosi priežiūrą vykdo Senato paskirtas Etikos komitetas, vadovaudamasis jo veiklą reglamentuojančiais nuostatais.

21. Etikos komiteto nuostatuose apibrėžiama pranešimų nagrinėjimo tvarka, sankcijų nustatymo kriterijai ir kitos nuostatos, padedančios objektyviai ir teisingai įvertinti tiriamuosius atvejus ir pateikti sprendimo siūlymą. Sankcijomis įvardijamos įvairios elgesį reguliuojančios priemonės (pavyzdžiui, pastaba, įspėjimas, informacijos apie akademinės bendruomenės nario neatestavimą paviėšinimas, viešo atsiprašymo siūlymas, siūlymas pašalinti iš Akademijos be teisės sugrįžti tęsti studijas tam tikrą periodą, siūlymas atšaukti diplomą ar suteiktą kvalifikaciją ir pan.).

22. Kodeksas negali numatyti visų neetiško elgesio atvejų, todėl etikos komitetas, nagrinėdamas konkrečius pranešimus dėl nederamo elgesio kodekso nenumatytais atvejais, turėtų spręsti, ar konkretus poelgis suderinamas su akademinės bendruomenės pripažintomis pamatinėmis akademinės etikos vertybėmis.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Etikos komitetas inicijuoja Kodekso papildymus ar pataisas ir teikia juos svarstyti ir tvirtinti VDA senatui

23. Kodeksas ir jo pakeitimai tvirtinami VDA senate.

Priedas

Vilniaus dailės akademija, juridinio asmens kodas 111950439, Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius)

(Studento vardas ir pavardė, studento pažymėjimo Nr.)

(Fakulteto ar Instituto ar kito padalinio pavadinimas)

(Studijų programos / mokslo krypties pavadinimas, akademinė grupė / doktorantas(-ė))

STUDENTO (KLAUSYTOJO) SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20.... m. d.

(Data)

Pripažindamas(-a), kad:

- tiesa, žinojimas ir supratimas yra aukščiausios mokslo, meno ir studijų vertybės, o akademinė ir kūrybinė laisvė bei dorovė; akademinės bendruomenės narių solidarumas, bendradarbiavimas ir tarpusavio pagarba; atvirumas, atsakomybė ir atskaitomybė visuomenei yra ir Vilniaus dailės akademijos institucinės vertybės;

- tik sąžiningais būdais įgyjamas pranašumas prieš kitus akademinės bendruomenės narius.

Įvertindamas(-a) tai, kad akademinis sąžiningumas:

- padeda mokslo ir studijų sistemos atvirumui ir integracijai į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę, darnios mokslo ir studijų sistemos vystymuisi bei etiškai atsakingos asmenybės ugdymui;

- skatina akademinę etiką, atsakingą naudojimąsi akademinė laisve ir sąžiningos konkurencijos principu;

- stiprina pasitikėjimą aukštojo mokslo ir meninių bei mokslinių tyrimų verte ir turi tiesioginę teigiamą įtaką studijų kokybei, mokslo ir studijų institucijos vardui;

- riboja visuomenės ydų (ypač korupcijos) toleravimą bei klestėjimą.

Ir suprasdamas(-a), kad:

- kiekvienas akademinės bendruomenės narys turi imtis iniciatyvos ir priimti atsakomybę už akademinio nesąžiningumo sprendimų paiešką ir jų taikymą kiekviename akademinėje veikloje;

- apsisprendimas besąlygiškai laikytis akademinio sąžiningumo principo ir taisyklių padeda sumažinti šios problemos paplitimą.

Pasirašydamas(-a) šią deklaraciją laisva ir sąmoninga valia įsipareigoju:

- visą studijų laikotarpį laikytis Vilniaus dailės akademijos akademinės etikos kodekso ir kitų dokumentų, reglamentuojančių etišką elgesį, nuostatų;

- atsakingai žvelgti į savo kaip studento(-ės) (klausytojo (os)) pareigas ir sąžiningai jas vykdyti;

- būdamas studentu(-e) (klausytoju (-e)) rodyti pavyzdį kitiems akademinės bendruomenės nariams, netoleruoti akademinio nesąžiningumo atvejų ir vykdyti savo pareigą tokius atvejus pranešti, atskleisti;

- aktyviais veiksmais prisidėti prie sąžiningos akademinės aplinkos kūrimo ir puoselėjimo Vilniaus dailės akademijoje.

Sutinku, kad už akademinės etikos pažeidimus laikant įskaitas, egzaminus ir kitus tarpinius atsiskaitymus, ruošiant ir atsiskaitant už savarankiškus ar baigiamąjį darbą, atliekant mokslinius ar meninius tyrimus, eksponuojant meno kūrinius, skelbiant mokslinių tyrimų rezultatus (pavyzdžiui, leidiniuose, renginiuose) man būtų skiriamos Vilniaus dailės akademijos Akademinės etikos kodekse numatytos sankcijos.

(Vardas ir pavardė)

(Parašas)